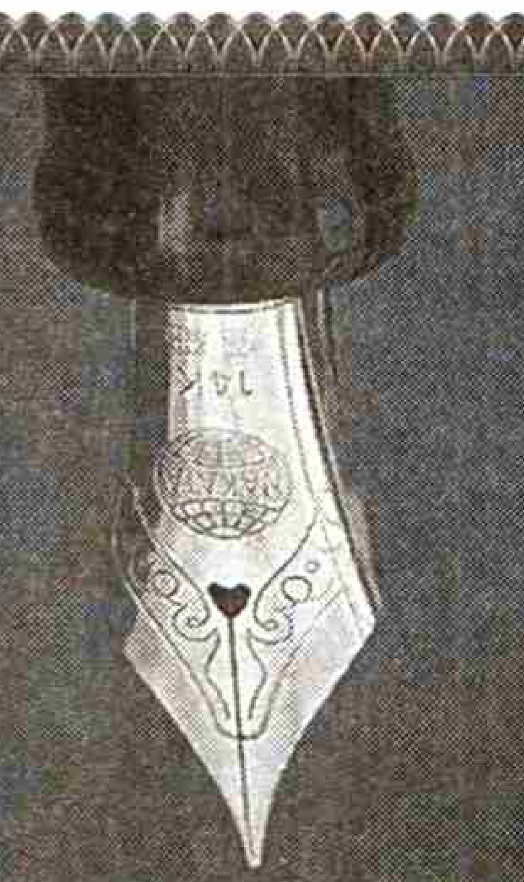

కథ

శ్రీగంగ

మాతృ న్యాయం

వీల్‌ఛైర్‌లో కూర్చుని ఉన్న దుర్గాంబను విట్‌నెస్ బాక్స్‌లో ప్రవేశ పెట్టడానికి న్యాయమూర్తి అనుజ్ఞనిచ్చారు. ఆ కేసులో ఆమె చివరి సాక్షి. అంతవరకు విచారించిన సాక్షులంతా ఒక ఎత్తు, ఈ సాక్షి మాత్రమే ఒక ఎత్తు.

రాష్ట్రంలో కొత్తగా అమలులోనికి వచ్చిన చట్టం కింద విచారణకు స్వీకరించిన మొట్టమొదటి కేసుగా అప్పటికే ఆ కేసుపై అన్ని టీవీ ఛానెళ్లు తలో కెమేరా 'కన్ను' వేశాయి.

వృద్ధాప్యంలోని తల్లిదండ్రులను దయతో చూడని సంతానాన్ని కోర్టుకీడ్చగల శక్తి ఉన్న ఆ కొత్త చట్టం కింద రాష్ట్రంలో నమోదయిన మొట్టమొదటి కేసు అది.

కోర్టు హాల్‌లో ఆమె భర్త అనంతపద్మనాభం, ఆమె ఒక్కగానొక్క కొడుకు సాయికిరణ్, కోడలు దివ్య కూర్చుని ఉన్నారు. ఆమె ముద్దుల మనుమడు తేజ స్కూల్‌కి వెళ్లిపోయాడు. ఒక పక్కగా ఇంటి పనిమనిషి కరుణ ఉంది.

క్లర్క్ అందించిన కేసు పేపర్లు సులోచనాలలో నుంచి సునిశితంగా చూస్తూ కళ్లు పైకెత్తి దుర్గాంబను చూశారు. న్యాయమూర్తి సుధాకర్ రెడ్డి. 'క్రిమినల్ నెగ్లిజెన్స్' అనే భావం ఆయన మనసులో మెదిలింది ఆ తల్లిని చూడగానే. చెప్పలేని వేదన ఆమె ముఖంలో గూడుకట్టుకుని ఉంది. శుభ్రమైన వస్త్రాలు ధరించి ఉన్నా ఏదో లోటు కొట్టొచ్చినట్లు కనిపిస్తున్నది ఆమెను చూసినవారికి.

''ప్రొసీడ్'' అన్నారు న్యాయమూర్తి, పబ్లిక్ ప్రాసిక్యూటర్ రాఘవరావును చూస్తూ.

రాఘవరావు చాలా ఎఫిషియంట్ అడ్వొకేట్‌గా పేరు తెచ్చుకున్నాడు. పదునైన వాగ్ధాటితో ముద్దాయిలను ముప్పుతిప్పలు పెట్టి న్యాయం తనవైపే ఉందని న్యాయమూర్తులను ఒప్పించి, కఠినమైన శిక్షలు పడేలా చేస్తాడని, అతనంటే నేర ప్రపంచంలో టెర్రర్.

అంతేకాదు, రాఘవరావు సాయికిరణ్‌కి పొరుగునే ఉన్నాడు. అందువలన ఆ వృద్ధ దంపతులు తమ కొడుకు ఇంట కోడలి చేత పడుతున్న పాట్లు ఆయనకు బాగా తెలుసు.

సామాజిక స్పృహతో చైతన్యవంతమైన న్యాయ వ్యవస్థ ద్వారా కావల్సిన దాని కన్నా ఎక్కువే పబ్లిసిటీ పొందుతున్నాడు, తన ప్రవృత్తి, తన వృత్తికి సహకరిస్తుండటంతో.

రాఘవరావు తన పేపర్లు తీసుకుని లేచి నిల్చుని ధర్మాసనానికి అభివాదం చేసి ''మిలార్డ్ ముద్దయి సాయికిరణ్ తల్లి గారైన దుర్గాంబను ప్రశ్నించటానికి అనుమతి కోరుతున్నారు'' అన్నాడు.

తల పంకించి తన ఆమోదాన్ని సూచించారు న్యాయమూర్తి.

వీల్‌చైర్‌లోనే కూర్చుని ఉన్న దుర్గాంబను కోర్టు గుమస్తా భగవద్గీతపై ప్రమాణం చేయించాడు.

ప్రాథమిక ప్రశ్నల తర్వాత సూటిగా విషయంలోకి వచ్చాడు రాఘవరావు.

''అమ్మా! మీ భర్త తన కుమారుడైన సాయికిరణ్ మీ ఇద్దర్నీ సరిగా చూడకపోవటడమే గాక శారీరక, మానసిక ఇబ్బందులు కలుగజేస్తున్నాడని కోర్టువారికి ఫిర్యాదు చేసిన విషయం మీకు తెలుసా?'' అడిగాడు.

''తెలుసు'' నూతిలో నుంచి వచ్చినట్లు ఉంది ఆమె గొంతు.

సాయికిరణ్‌కి వ్యతిరేకంగా కేసుని బలంగా ప్రెజెంట్ చేస్తున్నాడు రాఘవరావు. దానిలో భాగంగా ఆ వృద్ధ దంపతులు కొడుకుపైనే ఆధారపడి ఉన్నారని, వారికి వేరే ఆధారం లేదు అని నిరూపించాలని ప్రయత్నిస్తున్నాడు.

''మీ వారు ఏం చేస్తారు?'' అడిగాడు.

''ఆయన టీచర్‌గా పనిచేసి రిటైర్ అయ్యారు'' చెప్పింది.

''మీ ఆస్తిపాస్తుల వివరాలు చెప్పండి?''

''మా ఊరిలో ఒక పెంకుటిల్లు ఉంది'' చెప్పింది దుర్గాంబ.

''అది పాడుపడిపోయిందని, అందులో ఎవరూ ఉండటం లేదని, దాని వలన ఏ ఆదాయం లేదని మీ వారు చెప్పారు. మీరు...'' అర్థోక్తిలో ఆపాడు.

''అవును, ఏ ఆదాయం లేదు'' బదులిచ్చింది దుర్గాంబ.

''మీరు ఎక్కడ ఉంటారు?'' సూటిగా అడిగాడు.

''మా అబ్బాయి సాయికిరణ్ దగ్గర''

''మీకు అప్పులు ఉన్నాయా?''

''అవి ఆయన రిటైర్మెంట్ అయ్యాక వచ్చిన డబ్బుతో తీర్చేశాం''

''మీకు రెండెకరాల పొలం ఉండేదట. ఇప్పుడు ఉందా?''

''లేదు. అమ్మేశారు''

''ఎందుకోసం''

''ఖర్చులు ఎక్కువవ్వటం వలన''

''ఆ ఖర్చులు మీ అబ్బాయి చదువు కోసం పెట్టినవేనా?''

''అ..వు..ను'' తల ఒంచుకునే మాట్లాడింది.

ప్రశ్నలు ఏ దిక్కుకు దారి తీస్తున్నాయో తలుచుకుని ఆమె గుండె గుబగుబలాడింది. ఒకసారి కొడుకువైపు చూసింది. తల ఒంచుకుని తన చేతి వేళ్లగోళ్లను పరిశీలనగా చూస్తున్నాడు అతను. భర్త వైపు చూసింది. అనంతపద్మనాభం కళ్లజోడు లోంచి చురచుర కాల్చేసే లాంటి చూపు తనకు తగిలి చటుక్కున తల ఒంచుకుంది మళ్లీ.

''ప్లీజ్ నోట్ దిస్ పాయింట్, యువరానర్'' డ్రమిటిక్‌గా అన్నాడు రాఘవరావు. ''ఉన్న ఆస్తులు అమ్ముకుని, అప్పులపాలై తమ ఒక్కగానొక్క కొడుకుకి బంగారు భవిష్యత్ ఉండాలని తపించిన తల్లిదండ్రులు వీరు. శరీరంలో శక్తి ఉన్నంత వరకు తమ కొడుకు అభివృద్ధి కోసం నిరంతరం శ్రమించి రెక్కలు ముక్కలు చేసుకున్నారు. చివరికి రిటైర్మెంట్ తర్వాత వచ్చే డబ్బులతోనైనా ఒక ఆధారం ఏర్పర్చుకోకుండా తమ కొడుకే చదువుసంధ్యల కోసం చేసిన అప్పులు తీర్చడానికి వినియోగించి, తనయుడే తప్ప వేరే ఆధారం లేక మిగిలిపోయారు''

''కని పెంచి తననింత వాడిని చేసిన తల్లిదండ్రులపై దయలేని పుత్రులను పుట్టలోని చెదలతో పోల్చాడు వేమన. ఈనాటి వరకు ఎందరో తల్లిదండ్రులు ఇలాంటి 'పుత్ర రత్నాల' నిర్లక్ష్యానికి బలయిపోయారు. పోతున్నారు కూడా. నేటికైనా చట్టం అటువంటి అభాగ్యులను ఆదుకోవడానికి నడుం కట్టడం న్యాయవ్యవస్థకే గర్వకారణం.''

''ఇప్పటివరకు జరిగిన విచారణలో ముద్దాయి సాయికిరణ్, అతని భార్య దివ్య ఈ వృద్ధ దంపతు

లపై చూపిన నిరాధరణ, నిర్లక్ష్యం అంతకు మించి వారు పెట్టిన క్షోభ కోర్టువారి దృష్టికి తీసుకువచ్చాను''

''ఇవన్నీ పరిశీలించి, ఇటువంటి 'పుత్రరత్నాల'కు గుణపాఠం కలిగేలా ముద్దాయిని కఠినంగా శిక్షిస్తూ ఈ వృద్ధ దంపతులకు న్యాయం చేస్తారని ఆశిస్తున్నాను'' ఒకసారి కోర్టు హాలు నంతా తన చూపులతో చుట్టి, సుదీర్ఘ ఉపన్యాసం ముగిస్తూ, న్యాయమూర్తికి అభివాదం చేసి కూర్చున్నాడు రాఘవరావు.

డిఫెన్స్ లాయర్ ప్రవీణ్ లేచి నిల్చున్నాడు.

కేసులో న్యాయం తనవైపు లేదనే విషయం మనసులో మెదులుతూ ఉంటే, డిఫెండ్ చేయలేని కేసు తీసుకున్న లాయర్‌లు ఎలా ఉంటారో అలానే ఉన్నాడు ప్రవీణ్. తన చేతిలో ఏమి లేదు. కేసు అప్పటికే ఒక ముగింపుకి వచ్చేసింది.

నిరుత్సాహంగా ముందుకు నడిచి రొటీన్‌గా తను చేయవలసిన పనులు చేయడానికి, బలిపీఠం దగ్గరకు స్వయంగా వెళ్తున్న మేకపిల్లలా వెళ్లాడు.

న్యాయమూర్తికి అభివాదం చేసి లలితమ్మని క్రాస్ ఎగ్జామిన్ చేయడానికి ఉపక్రమించాడు ప్రవీణ్.

''మిమ్మల్ని మీ కొడుకు కోడలు బాగా చూసుకుంటారా?''

''బాగా చూసుకుంటారు'' అంది దుర్గాంబ.

ఈ జవాబు వినగానే ప్రవీణ్ తన చెవులను తానే నమ్మలేకపోయాడు. అతను ఊహించిన దానికి భిన్నంగా సమాధానం రావటంతో కేసు గెలవవచ్చునేమో అని ఆశ కలిగింది. తనకు లభించిన కొద్దిపాటి అడ్వాంటేజిని పూర్తిస్థాయి చేయడానికి ఉద్యుక్తుడయ్యాడు.

''అంటే మీరు మీ కొడుకు ఇంట్లో సంతోషంగానే ఉంటున్నారు కదా!'' అన్నాడు.

దుర్గాంబ నోరు తెరిచేలోపే రాఘవరావు స్ప్రింగ్‌లా లేచాడు.

''అబ్జెక్షన్ యువరానర్! కుశల ప్రశ్నల రూపంలో సాక్షిని తప్పుదోవ పట్టిస్తున్నారు'' అన్నాడు.

''అబ్జెక్షన్ ఓవర్ రూల్డ్'' కూల్‌గా చెబుతూ ''డిఫెన్స్ వారు ఏం చెప్పదల్చుకున్నారో, ఆ విషయం వినండి'' అన్నారు న్యాయమూర్తి సుధాకర్ రెడ్డి.

రాఘవరావు అంత వేగంగా స్పందిస్తాడని ఊహించక ఖంగు తిన్న ప్రవీణ్ న్యాయమూర్తి ఇచ్చిన ప్రోత్సాహంతో తెప్పరిల్లాడు.

''సెప్టెంబర్ 26న మీ ఇంట్లో జరిగిన సంఘటనను కొంచెం వివరించండి'' అన్నాడు ప్రవీణ్.

రాఘవరావు గుంభనంగా నవ్వుకున్నాడు. తను ప్రవీణ్‌ని డిస్టర్బ్ చేయగలిగాడు. అందుకే అతను తన ప్రశ్నకు జవాబు ఆశించకుండా మరో ప్రశ్న వేశాడు. ఈ కేసు చాలా ముఖ్యమైనది. అందునా మీడియా

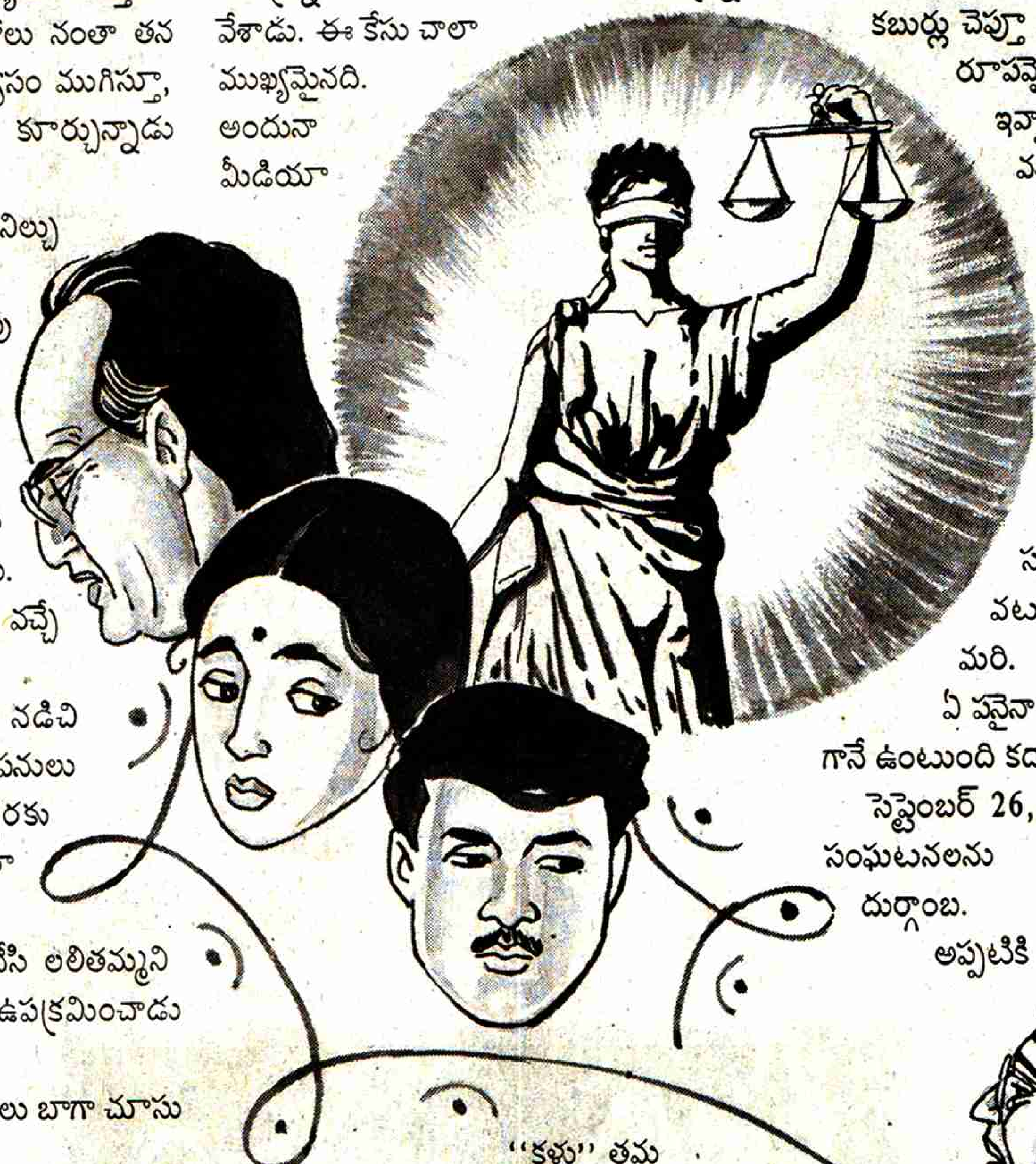

''కళ్లు'' తమ వైపే ఉంటాయి. కావల్సిన దాని కన్నా ఎక్కువ లైమ్‌లైట్. రాఘవరావు చాలా కాన్ఫిడెంట్‌గా ఉన్నాడు. కేసులో విజయం సాధించాక ప్రెస్ మీట్‌లో ఏం మాట్లాడాలో ఊహించుకుంటూ.

ప్రవీణ్ అడిగిన ప్రశ్న దుర్గాంబ జ్ఞాపకాల దొంతరను కదిలించింది. కొడుకు ఇంట్లో ఉంటున్నారన్న మాటేగానీ కోడలు నిరంతరం సూటిపోటి మాటలంటుంటే పడుతు జైలులో ఉన్నట్లు రోజులు దుర్భరంగా గడుస్తుండేవి. రిటైర్ అయిపోయి విశ్రాంతిగా ఇంటిపట్టున ఉంటూ 'రామా, కృష్ణా' అనుకుంటూ ఉండాల్సిన అనంత పద్మనాభం బయటి పనులు చేసిపెట్టే పనివాడుగా మారాల్సి వచ్చింది.

భర్తకు ఆ వయసులో తోడుగా ఉంటూ, ఇంట్లో పెద్ద దిక్కుగా నిలబడి సమయానుకూలంగా తగు సలహాలిస్తూ ఇంటి విషయాలు నడపవలసిన దుర్గాంబ సలహాలిస్తూ వంటగత్తె అయింది. అంతేగాక పనిమనిషి రాని రోజులలో అన్ని పనులు తానే చేస్తూ ఆరోగ్యం పాడుచేసుకుంటూ కాలం గడపాల్సి వచ్చింది.

మనవడిని ఆడించుకుంటూ వాడికి కథలు కబుర్లు చెప్తూ మన వారసత్వ సంపదైన అపురూపమైన సంస్కృతి జ్ఞానాన్ని పంచి ఇవ్వాలనుకున్న అనంతపద్మనాభం మనవడికి పనివాడయ్యాడు. వాడికి స్నానం చేయించడం, స్కూల్ యూనిఫాం వేసి, షూస్ పాలిష్ చేసి వాడికి తొడిగి, వాడిని సైకిల్‌పై స్కూల్ దగ్గర దించి, వాడికి క్యారేజి తీసుకువెళ్లి తినిపించి మళ్లీ సాయంత్రం వాడిని స్కూలు నుంచి తీసుకురావటం అంతా ఆయన బాధ్యతే మరి.

ఏ పనైనా గతిలేక చేస్తే మనసుకి అలసటగానే ఉంటుంది కదా!

సెప్టెంబర్ 26, తేజ పుట్టినరోజు. ఆ రోజు సంఘటనలను జీవితంలో మరచిపోలేదు దుర్గాంబ.

అప్పటికి మూడు రోజుల నుంచి

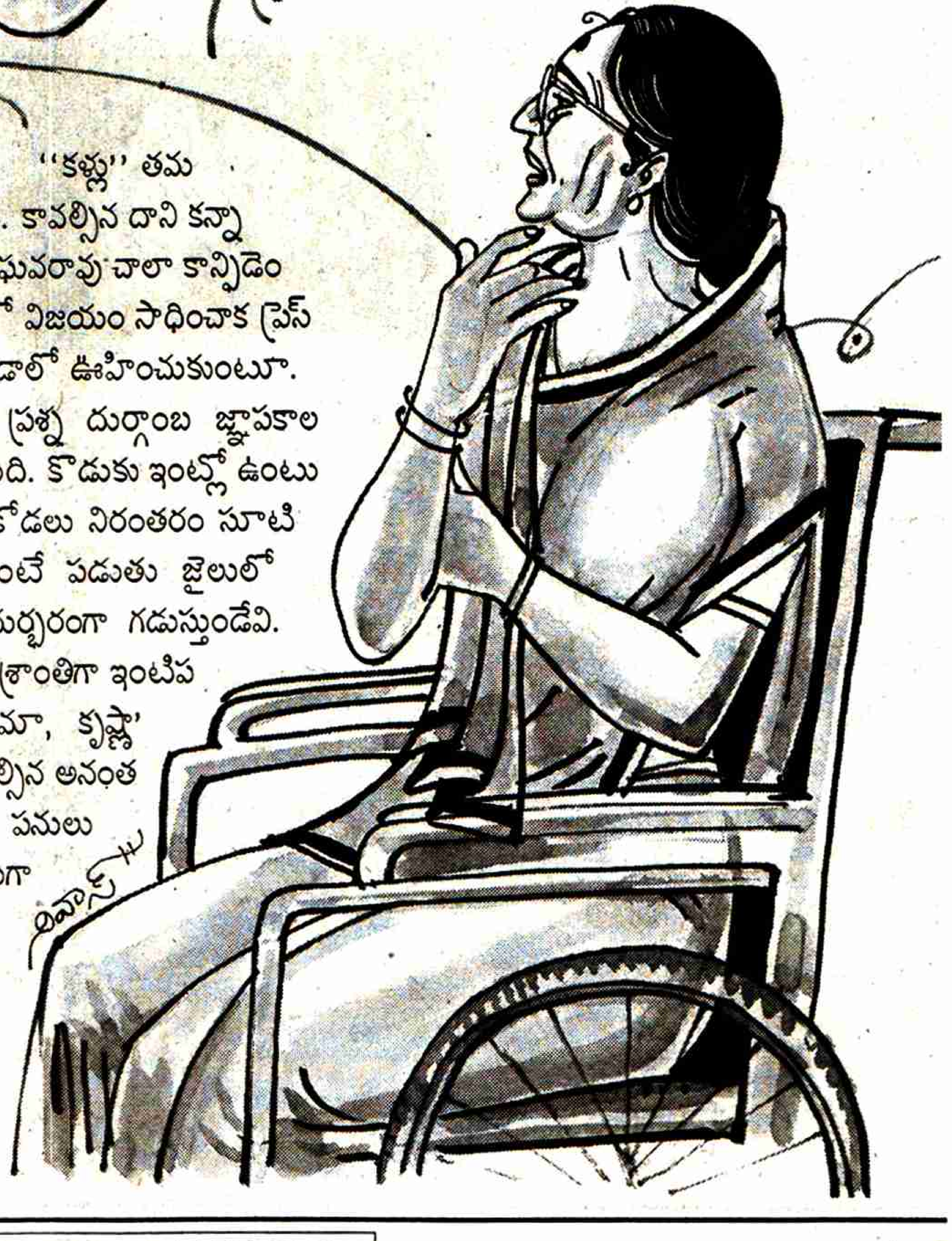

ఆమెకు బాగుండలేదు. పనిమనిషి కరుణ తన తల్లి ఒంట్లో బాగోలేదని అదే ఊరిలో ఉన్న పుట్టింటికి వెళ్లటంతో అన్ని పనులు దుర్గాంబపైనే పడ్డాయి.

అనంతపద్మనాభంకి భార్యంటే ఎంతో ప్రేమ. చాలా సార్లు ఆయన భార్యను తీసుకుని స్వంత ఊరికి వెళ్లిపోదామనుకున్నాడు. తమ మందులు కొనడానికే ఎంతో ఖర్చవుతుండటంతో చాలీచాలని పెన్షన్‌తో బ్రతుకు భారమై ఇష్టం లేకపోయినా, కష్టమనిపిస్తున్నా అభిమానం చంపుకుని కొడుకు ఇంట్లో కాలం వెళ్లదీస్తున్నాడు. ఆరోగ్యం బాగాలేని భార్యపై ఇంటి పనంతా వేస్తున్న కోడలుని చూస్తే అరికాలి మంట నెత్తినెక్కుతుంది ఆయనకు.

ఆ రోజు తేజ స్కూల్‌కి బయల్దేరే ముందు దివ్య చేసిన హడావుడి అంతా ఇంతా కాదు. వాడి కోసమని గులాబ్‌జామూన్లు, పాయసం చేయించింది. తనే కొడుక్కి కొత్తబట్టలు తొడిగి, స్వీట్స్ పెట్టింది. స్కూల్‌లో పంచడానికి చాక్లెట్లు డబ్బాలో వేసి ఇచ్చింది. ఇదంతా అయ్యేటప్పటికి స్కూల్‌కి లేటయింది. తాతగారితో సైకిల్‌పై బయల్దేరేటప్పుడు లేటయిపోయిందని తొందర పెట్టింది.

తర్వాత ఒక గంటకి దెబ్బలు తగిలిన తేజతో ఆటోలో ఇంటికి వచ్చాడు అనంతపద్మనాభం. మోచేతులు, మోకాళ్లు డొక్కుపోయి, కింది పెదవి వాచిపోయి బాగా ఏడుస్తూ వచ్చాడు తేజ. వాడి కొత్త బట్టలు మట్టికొట్టుకుని ఉన్నాయి.

అనంతపద్మనాభంకి కూడా దెబ్బలు తగిలాయి. అతని కళ్లజోడు విరిగిపోయింది.

తేజ అవతారం చూసి దివ్య తోక తొక్కిన తాచులా లేచింది. ఆటోవాడున్నా కూడా పట్టించుకోకుండా మామగారిని చెడామడ తిట్టేసింది. ఆయన చెప్పే మాటలు వినిపించుకోలేదు.

గడసరి నమిత

బొద్దుగుమ్మ నమిత సొంతంగా సినిమా తీయాలనుకుంటున్నట్టు ఆమధ్య ఓ స్టేట్‌మెంటిచ్చింది. అయితే నిర్మాతగా మారడమంటే మామూలు సంగతి కాదు! పొరపాటున ఆ సినిమా కాస్త 'ఫట్'మంటే ఇంకేముంది? సంపాదించుకున్నదంతా మటాష్ అవుతుంది. అందుకనే నమిత పునరాలోచనలో పడిందిట. అలా ఆలోచించడమేమిటి, అసలు నిర్మాతగా కూడా మారకూడదని నిర్ణయించుకుందని ఆమె సన్నిహితుల ఉవాచ. ఎంచక్కా హీరోయిన్‌గా వచ్చిన చాన్సులతో గిట్టుబాటు చేసుకోవడం ఉత్తమం కదా!

చివరకు ఆటోవాడు కలుగజేసుకుని ''మేడమ్, పెద్దసారు తప్పులేదు. నేనే ఆటో సడన్‌గా తింపిన, సైకిల్ తగిలి ఏక్సిడెంట్ అయింది. సైకిల్ నేను రిపేరుకిచ్చిన. వీళ్లను తోడుకుని ఇంటి దగ్గర దింపి వెళ్దామని వచ్చిన, పెద్దసారుని తిట్టకమ్మ, మంచిది కాదు'' అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు.

కొడుకు దెబ్బలకు మందు రాస్తూ ధారాపాతంగా అత్త, మామలపై తిట్ల వర్షం కురిపిస్తూనే ఉంది దివ్య. అనంతపద్మనాభం దెబ్బలకు రాయటానికి కాస్త మందు తీసుకోబోయిన దుర్గాంబను ఒక్కతోపు తోసింది. దానితో ఆమె బాలెన్స్ తప్పి గోడపైన పడింది. విసురుగా తగలటంతో తల చిట్లి రక్తం కారుతూ సొమ్మసిల్లిపడిపోయింది.

ఆ తర్వాత దుర్గాంబ కళ్లు తెరిచేసరికి హాస్పిటల్‌లో ఉంది. అనంతపద్మనాభం పక్కనే కూర్చుని ఉన్నాడు. ఎంతో ఆందోళన పడుతున్న భర్తను చూసి చాలా బాధ పడింది తను. జరిగినదేదో జరిగిపోయింది. ఇక అన్ని విషయాలు మరచిపోయి మామూలుగా ఉండాలనే అనుకుంది తను. కానీ ఇదిగో ఇలా జరిగింది.

ఇప్పుడు ప్రవీణ కోర్టులో అడుగుతుంటే ఒక్కసారిగా అన్ని జ్ఞాపకాలు ఆమెను చుట్టుముట్టాయి.

''ఆ రోజు మా మనవడి పుట్టిన రోజు. స్కూల్‌కి వెళ్తున్నప్పుడు రోడ్డు మీద ఆటోకి తగిలి సైకిల్ నుండి పడిపోయాడు. తేజకు దెబ్బలు తగిలాయి. ఇంటికి వచ్చాక వాడిని చూసి అంతా బాధపడ్డాం'' అని మాత్రం చెప్పింది.

''మీ కోడలు దివ్య మీపై చేయి చేసుకుందని, మీ అబ్బాయి అక్కడే ఉన్నా వారించలేదని, మీ భర్త చెప్పారు. మీరేమంటారు?'' అసలు విషయం దగ్గరకు వచ్చేసరికి అంతవరకు

తెచ్చిపెట్టుకున్న గాంభీర్యం పోయి దాని స్థానాన్ని బేలతనం ఆక్రమించుకుంది ప్రవీణ్‌లో.

దుర్గాంబకు కూడా పరిస్థితి అర్థమైంది. ఇప్పుడు తను చెప్పబోయే మాటలపైన ఒకపక్క తన భర్త పరువు, మరొక పక్క తన కొడుకి పరువు ఆధారపడి ఉన్నాయని ఆమెకు తెలుసు. ఒక్క పరువే కాదు. భర్త విషయంలో ఆయనతో తన అనుబంధం, అనురాగం తనపై ఆయన చూపించే ప్రేమాభిమానాలు, మరొక వంక కొడుకు విషయంలో శిక్ష పడి అవమానపడతాడన్న బాధ ఆమెను ఎటూ తేల్చుకోనివ్వటం లేదు.

''అయ్యా నేను ఓ నాలుగు మాటలు చెప్పవచ్చా?'' న్యాయమూర్తి వైపు తిరిగి అభ్యర్థనగా అడిగింది దుర్గాంబ. న్యాయమూర్తి సాలోచనగా ప్రవీణ్ వైపు చూసి, అతనికి అభ్యంతరం ఉండదని గ్రహించి దుర్గాంబతో ''చెప్పండి'' అన్నారు.

''తప్పు చేసిన వారిని దండించి చక్కదిద్దడానికేగా రాజ్యాంగం న్యాయస్థానాలను ఏర్పర్చడం. కొత్త కొత్త చట్టాలు చేసేటప్పుడు మీలాంటి పెద్దలు అంతా ఆలోచించే చేస్తారు. కానీ సమాజంలో జరిగిన తప్పుకు సమాజం బాధ్యత ఉండదా?''

మాటలు కూడబెట్టుకుంటూ ఆలోచనలను ఒక తాటిపైకి తేవటం కోసం ఒక క్షణం ఆగింది దుర్గాంబ.

న్యాయమూర్తి ఆమెవైపు ఒకింత ఆశ్చర్యంగా చూశారు. కోర్టు హాలులో అంతా కుతూహలంగా ఆమె ఏం చెబుతుందో అని శ్రద్ధగా వినసాగారు.

కాస్త స్వగతంగా, కాస్త ప్రసంగంగా తన ధోరణిలో మళ్లీ మాట్లాడటం ప్రారంభించింది దుర్గాంబ.

''పిల్లలను బాగా చదవమని ఒత్తిడి చేస్తున్నాం. చిన్నప్పటి నుంచి వాళ్లలో కాంపిటీషన్ పెంచి 'ఎక్కువ మార్కుల' చదువే ప్రోత్సహిస్తున్నాం. ఈరోజు చదువు నేర్పడం తప్పితే సంస్కారం నేర్పే బడులున్నాయా? మాస్టార్లున్నారా?''

''ఆ పిల్లలే పెరిగి పెద్దయ్యాక సమాజంలో సరిగా బ్రతకలేకపోతే దానికి సమాజం, అందులోనే ఉన్న తల్లిదండ్రులు, ఉపాధ్యాయులు, మేధావులు, ప్రభుత్వాలు, బాధ్యత తీసుకోరా?'' అడిగింది దుర్గాంబ.

''అంటే ఈ చట్టం వలన ఉపయోగం లేదంటారా?'' తన ఎదురుగా మాట్లాడుతున్న మహిళ విద్యావంతురాలు అన్న స్పృహ క్షణక్షణం బలపడుతుండటంతో ఆమె అభిప్రాయం విలువైనదన్నట్లు అడిగారు న్యాయమూర్తి.

''చట్టానికి ఉపయోగం ఉందా లేదా అనే దానికంటే చట్టం ద్వారా ఎంత మార్పు వస్తుంది అనేది కూడా ముఖ్యం కదా! [illegible] అన్నారు రాజనీతిజ్ఞులు. స్వయం పాలనను సమర్థిస్తూ ఎందరో ఉద్యమాలు కూడా చేస్తున్నారు. ఇలాంటి నేపథ్యంలో ప్రభుత్వం మరి 'గృహపాలన'లో జోక్యం చేసుకోవటం అంత అవసరమా?''

మా ఇంట్లోని పనిమనిషి కరుణను చూడండి. ఆమె చదువుకోలేదు. అయినా తల్లికి ఒంట్లో బాగోలేదంటే తన పని మానుకుని ఆమెకు సేవ చేయటానికి వెళ్లింది. అదే తను తల్లిదండ్రులను హాస్పిటల్‌కి తీసుకెళ్లాలంటే శెలవు పెట్టి ఎంతమంది పిల్లలు వెళుతున్నారు? చదువుకుంటే సెంటిమెంట్స్ చచ్చిపోతాయా? మన పిల్లల పెంపకంలో పెద్దవాళ్లపై ప్రేమ, ఆప్యాయతలు ఎంతవరకు కలిగిస్తున్నాం. ఉమ్మడి కుటుంబాలు ఎప్పుడో పోయాయి. కనీసం తాతయ్య, మామ్మలతో కులాసాగా గడిపే బాల్యం మన పిల్లలకు ఇస్తున్నామా? ఇవన్నీ 'గృహపాలన' వంటివి. ఇవి సరిగా ఉంటే ఇటువంటి చట్టం చేయవలసిన అవసరం కలుగుతుందా?'' అయినా ఇప్పటికైనా మేల్కొని మన సమాజం కుటుంబపాలనను సరిదిద్దుకుంటే ఎంత బాగుంటుంది?''

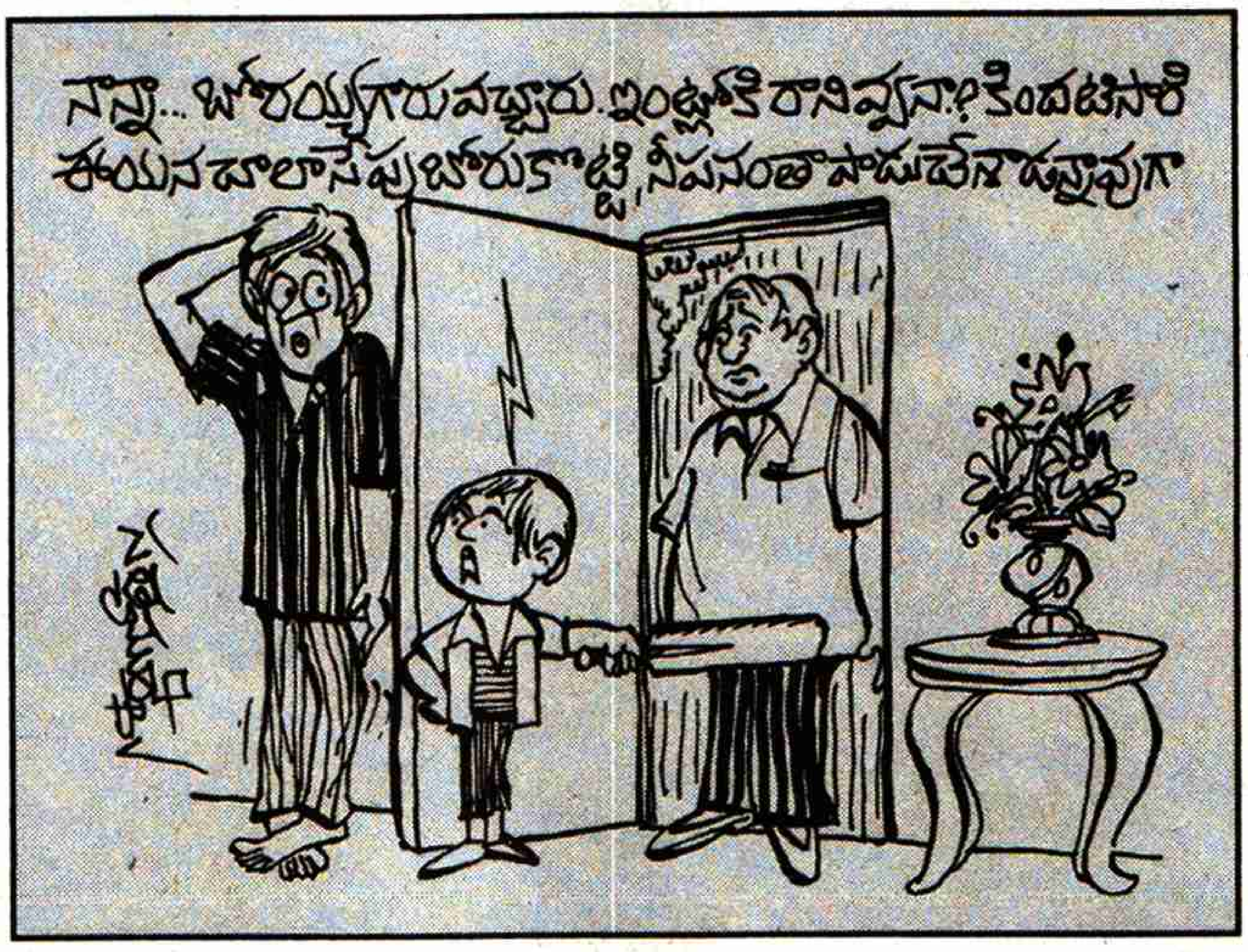

దుర్గాంబ సంధిస్తున్న ప్రశ్నలు అందరి హృదయాలను సూటిగా తాకుతున్నాయి. ఎవరికి వారు తమ గురించి తామే బేరీజు వేసుకుంటూ ఆమె ఇంకా ఏమి చెప్తుందో అని వినసాగారు. కోర్టు హాలులో అందరూ చిత్తరువులు అయిపోయారు.

''ప్రభుత్వం వాలంటరీ సంస్థల సహాయంతో వృద్ధాశ్రమాలు ఎందుకు పెట్టకూడదు? వాటి పాలన, అక్కడి వృద్ధులు తమకు తామే చేసుకోవచ్చు. లేదా తాము ఎన్నుకున్న వారితోనే జరిపేలా ఏర్పాటు చేస్తే ఎంత బాగుంటుంది''

''టీవీ సీరియల్స్‌లో ప్రతీరోజూ ఇంటింటా ఒకరినొకరు హింసించుకునే అత్తాకోడళ్లు ఎందుకు ఉండాలి? తాతయ్య చెప్పే నీతికథలు, బామ్మలు పాడే పాటలు ఎందుకు ప్రసారం చేయరు?

ఇంత చెప్పటం కాదుగానీ మా లాంటి తల్లిదండ్రులు బొత్తిగా ఏమీ తమ కోసం ఉంచుకోకుండా అంతా పిల్లలకే ఇచ్చి చివరి కాలంలో వారిపైనే ఆధారపడడం కూడా ఒక విధంగా తప్పే కాదూ?''

అన్ని వయసుల వారు, అన్ని వర్గాల వారు, ఆలోచించి మనముందే ఈ సమాజాన్ని మరింత ప్రేమగా, మరింత అందంగా, మరింత ఆప్యాయంగా మార్చుకునే దారులు కనుక్కోలేమా?

ఇవన్నీ మీకు తెలియవని కాదు. కానీ నా మనసులోని సంఘర్షణ ఇలా మాటలలో బయటకు వచ్చింది''

ఇక మా ఇంట్లో జరిగిన విషయం ఎవరి ఇంట్లోనైనా జరిగేదే. అంతేకానీ మా కోడలుగానీ, కొడుకు గానీ ఏదో నేరం చేయలేదు. ఏదో ఆవేశపూరితమైన వాతావరణంలో జరిగిన కాకతాళీయ సంఘటనే గానీ మరేమీ కాదు.

ఎవరి మనసైనా నొప్పిస్తే మన్నించండి. కళ్లనీళ్లు కుక్కుకుంటూ భర్త వేపు చూసింది దుర్గాంబ. ఆమె మాటలు శ్రద్ధగా విన్న అనంతపద్మనాభం కొంచెం ప్రసన్నంగా కనిపించాడు. ఆయన కూడా తన ఆవేశాన్ని నిందించుకుని పరితపించాడు.

న్యాయమూర్తితో సహా కోర్టు హాలులోని అందరూ నోట మాట లేక నిరుత్తరులయిపోయారు. కొంచెం తేరుకుని న్యాయమూర్తి తన తీర్పు చెప్పారు.

''సాక్ష్యాధారాలను పరిశీలించాక మా ముందున్న ఫిర్యాదులోని సంఘటనలు ఉద్దేశపూరితంగా జరిగినవి కావని కోర్టు విశ్వసిస్తుంది.

అయినా సాయికిరణ్, దివ్యలు తమ పెద్దలను మరింత ఆదరంగా చూసుకోవలసిన అవసరం ఉంది. జరిగిన సంఘటనపై బాధ్యతారహితంగా ప్రవర్తించినందుకు వారిని మందలిస్తూ, ఇకపై ఇటువంటివి పునరావృతం కాకుండా జాగ్రత్తపడాలని ఆదేశిస్తున్నాము. సాయికిరణ్ తన తల్లిదండ్రులతో సహా వారికి ఇష్టమైన యాత్ర చేసి కోర్టువారికి తగిన ఆధారాలు ఒక నెలలోగా చూపాలని కూడా ఆదేశిస్తున్నాం.''

కోర్టు హాలులో, రాఘవరావుతో సహా అందరూ ఆ తీర్పు విని హర్షధ్వానాలు చేశారు.

దివ్య, సాయికిరణ్ వచ్చి దుర్గాంబ పాదాలు తాకారు. అనంతపద్మనాభం దుర్గాంబ తల నిమిరాడు. కొడుకు కోడలు పరివర్తన చెందారని వృద్ధ దంపతులు సంతోషించారు.

☆